

اردو گاہ م ۷۳۰

تاریخ شفاہے بیٹن محمد رضا پور

مصاحبہ:

مدرسہ شاد مہر

کوئٹہ

تحقیقات ادارہ حسن حبیبی و نشر ارزش های

دفاع مقدس خراسان شمالی

بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش های دفاع مقدس
سازمان اسناد و مدارک دفاع مقدس

۱۳۹۷

اردوگاه م. ۷۳

تاریخ شفاهی بیژن محمدرضاپور

مصاحبه گر: مرتضی شادمهر

تشوین گر: اکرم روح آزاد

ویراستار: مرکز ویراستاری دانشگاه بجنورد

ناشر: نشر معبر

جانب اول: بجنورد ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

طراح: سفیدخانی متن: مزده پهراسی، حکیمه و قاری

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۵۲۶-۰۱-۲

هزینه: ۳۵۰۰ ریال

کتاب حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است.

پرست نویسی پیش از انتشار کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه: محمدرضاپور، بیژن، ۱۳۲۷- مصاحبه شونده

عنوان و نام پدیدآور: اردوگاه م. ۷۳: تاریخ شفاهی بیژن محمدرضاپور / مصاحبه مرتضی شادمهر؛ به کوشش تحقیقات اداره کل حفظ آثار و نشر

ارزش‌های دفاع مقدس خراسان شمالی: بوبنگر، روح آزاد.

مشخصات نشر: بجنورد: بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس، اداره کل حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس خراسان شمالی، نشر معبر، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۲۸۲ ص: مصور، رنگی.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۵۲۶-۰۱-۲

وضعیت فهرست نویسی: فیا

عنوان دیگر: تاریخ شفاهی بیژن محمدرضاپور.

موضوع: محمدرضاپور، بیژن، ۱۳۲۷- -- مصاحبه‌ها

موضوع: محمدرضاپور، بیژن، ۱۳۲۷- -- خاطرات

موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- خاطرات

موضوع: Iran-Iraq War، ۱۹۸۰-۱۹۸۸ Personal narratives --

موضوع: ایران -- تاریخ -- انقلاب اسلامی، ۱۳۵۷ -- خاطرات

موضوع: Iran -- History -- Islamic Revolution، ۱۹۷۹ Diaries --

شناسه افزوده: شادمهر، مرتضی، ۱۳۶۳ -- مصاحبه گر

شناسه افزوده: روح آزاد، اکرم، ۱۳۶۰ --

شناسه افزوده: بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس. اداره کل حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس خراسان شمالی. مدیریت پژوهش و تحقیقات

شناسه افزوده: بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس. اداره کل حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس استان خراسان شمالی. نشر معبر

ردیف بندی کنگره: ۱۳۹۸ آ/م ۱۶۲۹ DSR

ردیف بندی دیوبی: ۸۴۳۰۹۲/۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۵۶۱۳۲۵۲

فهرست

عنوان	صفحه
مقدمه	۱۱
پیش‌گفتار	۱۵
بیژن محمد رضا پور از دیروز تا امروز	۱۷
فصل اول: گذر از سه فصل زندگی	۱۹
دوران کودکی	۲۱
دوران نوجوانی	۲۷
جوانی و پیوستن به ارتش	۳۱
فصل دوم: حضور در ارتش تا سال ۱۳۵۶	۳۳
ورود به آموزشگاه گروه‌بانی	۳۵
ورود به پادگان بجنورد	۳۹
انتقال به لشکر ۱۶ زرهی قزوین	۴۳
تأمین جشن شاهنشاهی	۴۷
حضور در همدان و ادامه تحصیل	۵۳
ازدواج	۵۷
فصل سوم: بحبوحه انقلاب اسلامی	۶۱
ورود به آموزشگاه افسری تهران (۵۶-۱۳۵۷)	۶۳
غائله‌ی کردستان	۷۳
فصل چهارم: شروع جنگ تحمیلی	۷۹
اعزام به مناطق جنوب	۸۱

۸۹	حضور در آبادان
۹۵	عملیات فرمانده کل قوا
۱۰۳	عملیات ثامن الائمه ^(ع)
۱۱۷	خط ارتباطی در جنگ تحمیلی
۱۲۳	سالهای پایانی جنگ
۱۲۹	فصل پنجم: انتقال به کمپ اسرا
۱۳۱	اردوگاه م. ۷۳
۱۴۷	کمیته کار
۱۶۹	کمیته بهداشت و درمان
۱۷۵	کمیته فرهنگ
۱۹۱	کمیته تبلیغات و روابط عمومی
۱۹۳	کمیته حفاظت و اطلاعات
۲۰۹	بازدید صلیب سرخ از اردوگاه
۲۱۳	تقسیم‌بندی اسرا
۲۲۷	تصاویر و اسناد
۲۶۱	فهرست اعلام
۲۷۷	منابع و مأخذ

مقدمه

بررسی روش‌ها و شرح وقایع جوامع بشری با نگرش تاریخی، یکی از کارکردهای تاریخ است. البته روشن است که علم تاریخ برای رسیدن به این هدف، در گردآوری داده‌ها و پردازش آن‌ها از روش‌های تازه‌ای بهره برده است که «تاریخ شفاهی» یکی از آن‌هاست. تاریخ شفاهی که روشی تازه برای گردآوری خاطرات و روایت‌های شفاهی رخدادهای تاریخ است، شاید از جهاتی کهن‌ترین شیوهی تاریخ‌نگاری نیز به شمار آید و با تعیین معیارها و استانداردهای لازم برای این روش تازه، که جایگاه ویژه‌ای در تاریخ‌نگاری یافته، می‌توان آن را شاخه‌ای از «علم تاریخ‌نگاری» قلمداد نمود.

در حقیقت محتوای تاریخ شفاهی از طریق فرآیند مصاحبه به دست می‌آید که شامل مشاهدات و تجربه‌های تاریخی اشخاص یا نقل و قول‌های آنان از دیگر حاضران در صحنه‌ی تاریخ است. تاریخ شفاهی به واسطه‌ی جزئی‌نگری در «دخالت شناخت‌روان» در بیان و نگارش تاریخ، مستندسازی و اصالت‌بخشی، روش مناسبی برای تدوین و ثبت دقیق تاریخ و شناساندن درست رخدادها می‌باشد.

آنچه از این گونه‌ی تاریخ‌نگاری حاصل می‌شود، روایت مستندی است که در کنار اطلاعات دیگر تا اندازه‌ای فراوان، بخشی از «ناگفته‌ها و اسرار» و «معماها»ی تاریخی

را - به‌ویژه در حوزه تاریخ معاصر - بیان و حل می‌کند. چنین شیوه‌ای این بستر را برای محقق فراهم می‌کند که رخدادها را نه از یک روزنه که به‌مثابه نوعی تجربه‌ی گروهی بنگرد و به واکاوی آن بپردازد، همچنین در قضاوت تاریخی اسنادهای بیش‌تری دست‌یابد و در سیر مطالعاتی، خود از اعتمادی بیش‌تر و کارش از اعتباری بهتر برخوردار شود.

با نگاهی به جنگ‌های دوران معاصر درمی‌یابیم که دفاع مقدس ملت ایران نقطه عطفی در تاریخ معاصر به‌شمار می‌رود که یکی از ویژگی‌های برجسته آن حضور همه‌اسار و ایستاد اجتماعی است؛ بنابراین برای نگارش دقیق تاریخ دفاع مقدس باید به‌سرع شاهدان عینی این رخداد در سطوح مختلف رفت. این امر نیز تنها با رعایت دقیق اسوا و فرایند های تدوین تاریخ شفاهی میسر می‌شود.

یکی از مشکلات تدوین تاریخ شفاهی در این دوره این است که هر چه از سال‌های دفاع مقدس دور می‌شویم بیماران، فراموشی خاطرات و کاهش حافظه ناشی از کهنلت شاهدان آن، نفس معرب خود را بیش‌تر می‌نمایاند. از سوی دیگر بر اثر سیر طبیعی تاریخ، در سال‌های گذشته شایاری از فرماندهان و رزمندگان دفاع مقدس رخت از جهان فانی بسته‌اند که این خرد، ضایعه‌ی جبران‌ناپذیری در گردآوری خاطرات و تدوین تاریخ شفاهی تلقی می‌شود.

بنابراین از آنجا که مرور زمان، گردآوری منابع شفاهی «بخش دفاع مقدس و تدوین آن را تهدید می‌کند ضروری است همه آثار و اسناد دفاع مقدس، شیوه‌های علمی گردآوری و ثبت و منتشر شود. در این راستا «سازمان اسناد و مدارک دفاع مقدس» با درک اهمیت و آگاهی از این رسالت و مسئولیت و با انگیزه‌ای جهادی، گام‌هایی را در راه ثبت و نشر خاطرات فرماندهان و نیروهای حاضر در رخداد های هشت سال دفاع مقدس برداشته است؛ دفاعی که پرافتخارترین روزهای مقاومت و پایداری ملت

ایران را پدید آورده و امروز ثبت و ضبط درس‌ها، تلخیص‌ها، شادی‌ها و زوایای گوناگون آن در گرو نهضت گسترده‌ای برای تحقق این کار بزرگ است. امید است با توکل به خداوند منان و همت والای کارشناسان و متخصصان عرصه تاریخ‌پژوهی و تاریخ‌نگاری بتوانیم گنجینه‌های ماندگار این «دوران طلایی» را به عنوان میراث گران‌بهایی برای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت در نسل‌های آینده به یادگار بگذاریم.

سازمان اسناد و مدارک دفاع مقدس